

ความแม่นยำของแบบสอบถามคัดกรอง CRIES-8 จากการศึกษาโรคความผิดปกติ ทางจิตใจภายหลังภัยอันตราย (PTSD) ในนักเรียน 23 เดือนหลังธรณีพิบัติภัย

พนม เกตุมาน พบ. *, วินัดดา ปิยะศิลป์ พบ. **, นันทวิช สิทธีรักษ์ พบ. *,
ณัฏฐร พิทยรัตน์เสถียร พบ. ***, รัตโนทัย พลับรู้อการ พบ. **,
หทัยา ดำรงค์ผล พบ. ****, สารีณี รุ่งศรี พบ. *****,
สิริประภา พจนะแก้ว พบ. *****, ศิริณา ศรีธธาพิสิฐ พบ. *****,
ชาญวิทย์ พรนภดล พบ. *, สุชีรา ภัทรอายุตวรรตน์ *

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ ศึกษาความไวและความจำเพาะของแบบสอบถามคัดกรอง CRIES-8 ในการคัดกรองโรคความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตราย (post-traumatic stress disorder) หลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย 23 เดือน ในนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

วิธีการศึกษา ใช้ diagnostic study design แบบสองขั้นตอน (two-stage screening procedure) โดยขั้นตอนแรกให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนหนึ่งจำนวน 470 คน สมัครใจตอบแบบสอบถาม CRIES-8 ขั้นตอนที่สองจิตแพทย์ประเมินผู้ที่ได้คะแนนแบบสอบถามเท่ากับหรือมากกว่า 17 คะแนนทุกคน และกลุ่มผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า 17 คะแนนที่ถูกสุ่มออกมาจำนวนใกล้เคียงกัน เพื่อให้การวินิจฉัยโรค PTSD และโรคอื่นๆ ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมาตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวชของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (DSM-IV) วิเคราะห์หาค่า χ^2 ใช้ chi square test

ผลการศึกษา มีนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยและได้ข้อมูลครบจำนวน 436 คน คิดเป็นร้อยละ 92.8 พบอัตราความชุกของโรคความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตราย (PTSD) คิดเป็นร้อยละ 15.1 ส่วนความไวของแบบสอบถามคัดกรอง CRIES-8 คิดเป็นร้อยละ 75 ความจำเพาะร้อยละ 54 ค่าทำนายเมื่อผลทดสอบเป็นลบคิดเป็นร้อยละ 92

สรุป แบบสอบถามคัดกรอง CRIES-8 มีความแม่นยำปานกลาง สำหรับคัดกรองโรค PTSD ในนักเรียนหลังประสบธรณีพิบัติภัย 23 เดือน

คำสำคัญ แบบคัดกรอง CRIES-8, โรคความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตราย, ความไว, ความจำเพาะ, นักเรียน

วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2551; 53(2): 177-186

- * ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- ** สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
- *** โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
- **** สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหิดล
- ***** โรงพยาบาลสระบุรี
- ***** โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา
- ***** โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น

Concurrent validity testing of CRIES-8 screening questionnaire for PTSD from the study of post-traumatic stress disorder in students, 23 months after tsunami

*Panom Ketumarn M.D. *, Vinadda Piyasilpa M.D. **, Nantawat Sitdhiraksa M.D. *, Natthorn Pithayratsathien M.D. ***, Rattanothai Plubrukan M.D. **, Hattaya Dumrongphol M.D. ****, Sarinee Rungsri M.D. *****, Siriprapha Pojanakeo M.D. *****, Sirina Satthapisit M.D. *****, Chanvit Pornnoppadol M.D. *, Sucheera Phattharayuttawat Ph.D. **

Abstract

Objective: To study the sensitivity and specificity of CRIES-8 as a screening questionnaire for post-traumatic stress disorder in the 4th - 9th grade students in an affected school 23 months after the 2004 tsunami in Thailand.

Method: Two-stage screening procedure was used in a diagnostic study design to identify post-traumatic stress disorder in the 4th - 9th grade students in a school in Takaupa district, Phang Nga province 23 months after tsunami. CRIES-8 was used as a screening questionnaire in the first stage. In the second stage, each student was assessed by a psychiatrist to identify PTSD according to DSM-IV criteria. Chi square test was used to analyze the data.

Results: There were 436 students participated in the study. The prevalence rate of PTSD was 15.1%. The sensitivity, specificity and negative predictive value of CRIES-8 were 75%, 54% and 92% respectively.

Conclusion: The CRIES-8 was moderately valid in screening for PTSD in students, 23 months after tsunami.

Keywords: PTSD, CRIES-8, sensitivity, specificity, students

J Psychiatr Assoc Thailand 2008; 53(2): 177-186

* Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University, Bangkok, Thailand

** Queen Sirikit National Institute of Child Health, Bangkok, Thailand

*** Chulalongkorn Hospital, Thai Red Cross, Bangkok, Thailand

**** Institute of Science and Technology for Research and Development, Mahidol University, Nakorn Prathom, Thailand

*****Saraburi Hospital, Saraburi, Thailand

*****Phranakornsiyudhaya Hospital, Phranakornsiyudhaya, Thailand

*****Khon Kaen Hospital, Khon Kaen, Thailand

บทนำ

หลังเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ใน 6 จังหวัดภาคใต้ เด็กและวัยรุ่นจำนวนมากได้รับผลกระทบทางจิตใจและยังมีอาการเหลืออยู่หลังจากเหตุการณ์นาน ทำให้มีผลเสียต่อการเรียน การดำเนินชีวิต และอาจมีผลต่อพัฒนาการบุคลิกภาพ

ความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตราย (post-traumatic stress disorder) เป็นโรคทางจิตเวชที่พบได้บ่อยในผู้ที่ประสบภัยพิบัติ ในเด็กและวัยรุ่น ความชุกของความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตรายพบได้ตั้งแต่ร้อยละ 6-25^{1,2} อาการของโรคส่งผลเสียต่อกระบวนการเรียนรู้³ เช่น สมาธิและความจำ ทำให้เด็กเรียนกลางคัน และเสียหายต่อผลการเรียน⁴ Wolmer⁵ และ Lindy⁶ พบว่า การช่วยเหลือเด็กในโรงเรียน มีประสิทธิภาพในการช่วยฟื้นฟูเด็กได้รวดเร็ว เนื่องจากเด็กสามารถกลับเข้าสู่โรงเรียนได้รวดเร็ว สามารถติดตามเด็กได้ทั้งวัน ทุกวันอย่างต่อเนื่อง Yule⁷ พบว่า นักเรียนพอใจมากต่อการช่วยเหลือแบบกลุ่ม ที่ให้เด็กที่ประสบภัยด้วยกันได้พูดคุยเปิดเผยอาการแก่กัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ว่าอาการหรือผลของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นไม่ได้เป็นคนเดียวหรือผิดปกติไปจากคนอื่น ๆ แต่เกิดกับคนอื่นอีกหลายคนเช่นกัน

หลังเหตุภัยพิบัติเด็กและวัยรุ่นมีอัตราการเกิด PTSD สูง อาการคงอยู่นานและอาจกลายเป็นโรคเรื้อรัง มีผลกระทบระยะยาวต่อการเรียน การปรับตัว และพัฒนาการบุคลิกภาพ ควรมีการศึกษา ติดตาม เฝ้าระวัง และช่วยเหลือระยะยาว การช่วยเหลือเด็กและวัยรุ่นที่ประสบภัยในชุมชน สามารถใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยชุมชนช่วยค้นหาโรค และช่วยเหลือเบื้องต้น ควรมีการศึกษาเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหา หากความชุกของความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตรายในระยะเวลา 5 ปีหลังเหตุภัยพิบัติ

คณะผู้วิจัยจึงเสนอโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษา นำร่องความชุกของความผิดปกติทางจิตใจภายหลัง

ภัยอันตรายในนักเรียนอายุ 8-16 ปี ในโรงเรียน 4 โรงเรียนที่ประสบธรณีพิบัติภัยหลังเหตุการณ์ 24 เดือน อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา” โรงเรียนที่ศึกษาครั้งนี้เป็นหนึ่งในสี่โรงเรียนในแผนของโครงการ เป็นโรงเรียนที่ได้รับความเสียหายหมดทั้งโรงเรียน ตั้งอยู่ในอำเภอที่ได้เกิดความเสียหายชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด ใน 6 จังหวัดภาคใต้ที่ประสบธรณีพิบัติภัย และไม่เคยมีการสำรวจหาเด็กนักเรียนที่ป่วยเป็นโรคความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยอันตรายในโรงเรียนนี้มาก่อน หลังภัยพิบัติมีการสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่และรับย้ายนักเรียนที่ประสบภัยจากโรงเรียนใกล้เคียงและนักเรียนที่กำพร้าพ่อแม่มาเรียนต่อ โรงเรียนเป็นประจำ จำนวนนักเรียนทั้งหมดในปีการศึกษา 2549 (ปีที่ทำการศึกษา) จำนวน 785 คน (เป็นชาย 383 คน หญิง 402 คน) ครูจำนวน 60 คน เปิดดำเนินการประมาณ 1 ปีหลังภัยพิบัติ คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาในโรงเรียนนี้ เนื่องจากมีนักเรียนที่ได้รับภัยพิบัติจำนวนมาก โรงเรียนนี้เป็นชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก และได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้อำนวยการโรงเรียนและคณาจารย์ ผลการศึกษา คาดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนระยะยาว

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไวและความจำเพาะของเครื่องมือคัดกรองแบบสอบถาม CRIES-8 ซึ่งได้รับการแปลและทดลองใช้เป็นครั้งแรกในประเทศไทย การศึกษาใช้ diagnostic study design แบบสองขั้นตอน (two-stage screening procedure) โดยขั้นตอนแรกให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนหนึ่งจำนวน 470 คน สมัครใจตอบแบบสอบถาม CRIES-8 ขั้นตอนที่สอง จิตแพทย์ประเมินผู้ที่ได้คะแนนแบบสอบถามเท่ากับหรือมากกว่า 17 คะแนนทุกคน และกลุ่มผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า 17 คะแนนที่ถูกสุ่มออกมาจำนวนใกล้เคียงกัน เพื่อให้การวินิจฉัยโรค PTSD และโรคอื่นๆ ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมาตามเกณฑ์

การวินิจฉัยโรคทางจิตเวชของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (DSM-IV)

คำนวณหาความไว (sensitivity) ความจำเพาะ (specificity) และ negative-predictive value ของแบบสอบถามความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยพิบัติ CRIES-8

วัตถุประสงค์การศึกษา

ศึกษาความไว (sensitivity) และความจำเพาะ (specificity) ของแบบสอบถามคัดกรอง CRIES-8 ในการคัดกรองโรคความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยพิบัติ (PTSD)

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน ในการขอเข้าไปศึกษาวิจัยครั้งนี้ และได้ขออนุญาตผู้ปกครอง และนักเรียนทุกคน ในการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ นักเรียนทุกคนสามารถออกจากโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาแบบ diagnostic study design แบบสองขั้นตอน⁹ (two-stage screening procedure) ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามคัดกรอง CRIES-8⁹ ในการคัดกรองนักเรียนที่มีอาการของโรคความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยพิบัติ (PTSD) ผู้ที่ผลคัดกรองบวก คือ ผู้ที่มีคะแนนของ CRIES-8 เท่ากับหรือมากกว่า 17 คะแนน(จุดตัด cutoff ที่ 17) ขั้นตอนที่สอง จิตแพทย์ประเมินทางจิตเวชผู้ที่ผลคัดกรองบวกทุกคน และผู้ที่มีผลคัดกรองลบ (คะแนน CRIES-8 ต่ำกว่า 17 คะแนน)จำนวนใกล้เคียงกันที่ ถูกสุ่มออกมา เพื่อวินิจฉัยโรคความผิดปกติทางจิตใจภายหลังภัยพิบัติ (PTSD) โรคทางจิตเวชอื่นและโรคร่วม ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวชของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน¹⁰ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทั้งหมดจำนวน 470 คน เป็นชาย 221 คน (ร้อยละ 47) หญิง 249 คน (ร้อยละ 53) นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยและได้ข้อมูลครบจำนวน 436 คน (ร้อยละ 92.8 ของนักเรียนทั้งหมด)

ผู้ที่คัดกรองเป็นบวก 123 คน

ผู้ที่คัดกรองเป็นลบ 313 คน

สุ่ม 120 คน

ประเมินทางจิตเวช

ประเมินทางจิตเวช

แผนภาพ แสดงขั้นตอนการคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง